

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בדרשת פרקי אבות

* * *

ובסעודת רעוא דרעוין

פרשת שמיני

שנת תש"ע לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון ת"ד

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בפרקי אבות פרשת שמיני תשי"ע לפ"ק

העולם הזה, היה ה' צורא עולמות ומחריבן, אמר דין הניין לי, יתהון לא הניין לי (צ"ר ג-ז). וזנין המשכן עם זנין העולם עולים צקנה אחת, וכמו שאמרו חז"ל (צרכות נה). יודע היה צלאל לצרף אומיות שנצראו צהן שמים וארץ, כתיב הכא (שמות לה-לא) וימלא אותו רוח חלקים צחכמה וצצונה וצדעת, וכתיב התם (משלי ג-יט) ה' צחכמה יסד ארץ כונן שמים צצונה ע"כ. ולכן אמרו חז"ל (מגילה י:) ויהי ציום השמיני, אותו היום שמתה גדולה היתה לפני הקצ"ה כיום שנצראו צו שמים וארץ ע"ש. והיינו שצנין המשכן צרוחניות, הוא השלמת ודוגמת צנין העולם הגשמי. וצשניהם החריצו מתחלה צנינס, עד שאחר כך נתכונו צצנין שלם, וטעמא צעי למה עשה ה' ככה. (ועיין צוועס אלימלך פ' צא צד"ה החדש).

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיה ס-כא) ועמך כולם נדיקים, לעולם יירשו ארץ, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר (סנהדרין ג). ויש להצין למה קרא כאן העולם הבא צשם תואר 'ירשת ארץ'.

וצשלב הדברים עם פרשתנו, ויהי ציום השמיני קרא משה לאהרן ולצניו (ט-ח). וצרש"י (ט-כג) שכל צבעת ימי המלוואים העמידו משה למשכן ושמש צו, ופרקו צכל יום, ולא שרתה צו שכינה, והיו ישראל נכלמים וכו', אמר להם משה זה הדבר אשר לוא תעשו וירא אליכם כבוד ה' ע"כ. ויש להצין מהו הענין שהעמיד משה את המשכן יום יום ופרקו. וצודאי שעל פי הדיבור היה קן, וטעמא צעי מה היה התכלית צזה.

צוד יש להצין, שאמר ה' לאהרן, קח לך עגל צן צקר לחטאת

ובאמת מצינו קן גם בצריאת העולם, שקודם שנצרא

וגו' (ט-ג), וצרש"י לכפר על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה (תמומה י) ע"כ. ויש להבין הלא בחטא העגל היה משה רבינו היחיד, שלא היה לו שום נגיעה ונדנדוד בהחטא הזה, שהיה אז בשמים, עד שאמר לו ה' לך רד כי שחת עמך (שמות לז-י), ואהרן לעומת זה היה שורש החטא, שהלא הוא עשה העגל צידוי, וכמו שנאמר (שם לז-ג) ויאמר אליהם אהרן פרקי נומי הזהב וגו', וכיון שאין קטיגור נעשה סניגור (ברכות נט.), ויצא זכאי ויכפר על החייב (יומא מג.), היה הדין נותן שכפרה זו תהיה על ידי משה שהוא היותר זכאי צוה, ולבסוף שימש משה כל שצעת ימי המלוואים, וכאשר בא הזמן להקריב עגל לכפר על חטא העגל, סילק ה' את משה, וזה לאהרן קח לך עגל וגו' והקרב לפני ה'. — גם להבין מה שאמר הכתוב אחר כך, ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' (ט-י). ואינו מצוואר בקרא מהו הדבר אשר צוה ה'.

וגר'אה אנו עומדים בשבת אחר הפסח, אשר הנדיקים היו אומרים שהוא 'נאך' פסח, עוד יש צו הארת הפסח, מען אטעמט נאך עם קדושת החג, אשר עבודת החג יש להם עליה בשבת שלאחריה. ומנהג

ישראל תורה שאז מתחילין ללמוד פרקי אבות, וצני ישראל מתכנסין בצתי מדרשות לשמוע מוסר והדרכה וחיוזוק ועידוד בעבודת ה'. ואיתא בילקוט (פ' ויקהל תח) אמר הקצ"ה למשה, עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם צדקים וכו', כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת, ולכנוס בצתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלקס צין צני וכו'. אמר משה לישראל, אם אתם עושים כסדר הזה, הקצ"ה מעלה עליכם כאלו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר (ישעיה מג-יב) ואתם עדי נאום ה' ואני אל-ע"כ. הרי לנו גדול החשיבות של ההתכנסות בשבתות לשמוע דברי תורה, שאנו ממליכין כעת ה' בהעולם.

בל אחד עומד עוד צמנצ מרומם מהארת החג, ממה שנשפע לכלנו בלילי פסח, מסיפור יציאת מצרים ודיבורי האמונה, וכמו שנאמר (שמות י-ג) ולמען תספר באזני בן ובן צנך וגו', וידעתם כי אני ה', שגם אלזליכם תצוה מזה ידיעה צרורה כי אני ה'. — אנו אומרים בהגדה, יכול מראש חדש תלמוד לומר ציום ההוא (שם יג-ח), אי ציום ההוא יכול מצעוד יום, תלמוד לומר צעבור זה וכו', צשעה

של מנוחה והרחצת הדעת דקדושה, להתזונן בחובתו בעולמו ומיקון מעשיו, לשפר עבודת התפלה, ולהוסיף בלימוד התורה. והשבת היא תחלה למקראי קודש, כאשר רוצה לקרוא קדושה שהוא עצמו יהיה קודש לה', השבת הוא ההתחלה לזה. — ועל זה רימו הכתוב, עדות ה' נאמנה מחכימת פתי (מהלים יט-ח), כי בשבת אנו מעדיין על ה' שצרא שמים וארץ, ויוס השבת קודש, מחכימת פתי, להצין תכלית החיים, שיש לו תפקיד ושליחות בעבודת צוראו.

ואבור שוב, זכר ליציאת מצרים, גם במצרים שהיו בשפל המצב, במ"ט שערי טומאה, במה החזיקו מעמד מאתים שנה, וזכו לזאת משם גוי קדוש, עד שלא היה אחד מהם פרוץ בערוה, לא השיגו זאת אלא על ידי קדושת השבת, שפעל משה אצל פרעה, ואז היו מתכנסין יחד, והיה בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת (שמו"ר ה-יח). ולכן אקרי פסח בשם שבת, ממחרת השבת (ויקרא כג-טו), כי רק על ידי החיזוק שהיה להם מדי שבת בשבת, זכו לזאת ממצרים. וזהו שאומרים על השבת, שהיא תחלה למקראי קודש, הראשית של האדם שרוצה להתקרב להיות קדוש, זכר ליציאת מצרים, וזכור על

שיש מצה ומרור מונחים לפניך. והיא פליאה למה יעלה על הדעת שמצותו מראש חדש, במקום שחג הפסח הוא ציוס ט"ו. ועוד יותר פליאה, אי ציוס ההוא יכול מצעוד יום, הלא צעוד יום, הוא יום מוקדם ולא ציוס ההוא. אמנם כנגד ארבעה צנים דצרה תורה, שיש כח לכל אב לדבר ולספר ולהמשיך אמונת אלקי עולם בלצבם בליל פסח. אמנם יתכן היה לומר, שזהו רק כאשר הוא עושה ההכנה לזה עכ"פ מראש חדש, לקדש ולטהר עצמו שיהיה ראוי להיות טופח על מנת להטפית, ויהיו הדברים יולאים מן הלבו. ואם לא התחיל ההכנה מראש חדש, על כל פנים מצעוד יום יכין עצמו, תלמוד לומר בעבור זה, אפילו אינו נתן זאת אל לבו עד שהמצה ומרור מונחים לפניו, יש גם כן התעלות, וכמו שהיה אז במצרים, מדיוטא התחתונה עד שלא יכלו להתמהמה עוד, זכו לעלות בליל פסח לרום המעלות. — וממילא כל אחד מאתנו עומד כעת במצב של התחדשות מאהצת ה' שנשפע עלינו בהגא.

בקידיש היום אומרים, תחלה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים, ויש לומר כי מי שרוצה לשנות דרכו ולהתקרב לה', אזי ההתחלה לזה הוא השבת קודש, יומא דנשמתי, יום

גם יש לומר, על פי מה שכתב
 בתורת משה (פ' וארא) בטעם
 שיאלו ישראל ממצרים קודם הזמן,
 לאיתא בגמרא (יבמות מו.) הקדש חמץ
 ושיחרור מפקיע מידי שיעבוד, וכיון
 שהקב"ה הקדיש את בני ישראל לעצמו
 ולכבודו, ככתוב (ירמיה ג-ג) קודש
 ישראל לה' ראשית תבואתה, ואם כן
 ההקדש הוא מפקיע מידי שיעבוד
 מצרים. הגם ששהרהינו אללו לא מהני
 ההקדש להפקיע מידי שיעבוד (פסחים
 לא.), אלל בני ישראל גורשו ממצרים
 ויאלו משמה ודפח"ת. (ודברנו מזה
 שביעי של פסח העל"ט).

דייש לומר כי כמה ששמרו ישראל
 מצרים את השבת קודש, נעשו
 גם הם קודש, שמי שדבוק בזמני
 קודש נחשב גם הוא לקודש, וממילא
 הקדש מפקיע מידי שיעבוד. וזהו
 תחלה למקראי קודש, השבת היא
 ההתחלה אשר עברה נקראים גם
 ישראל קודש, וזכר לזה הוא יציאת
 מצרים, שעבור זה זכו לנאת ממצרים
 שנעשו ישראל קודש על ידי השבת,
 והקדש מוליא מידי שיעבוד.

ובתחילת דבריהם, כל ישראל יש
 להם חלק לעולם הבא
 וכו', להשיב את הנפש, כמים קרים
 על נפש עיפה, כל אחד מאתנו

יציאת מצרים, שזכו גם כן רק על ידי
 השבת.

דייש להוסיף עוד בטעם דפסח אקרי
 שבת, כי אמרו חז"ל (שבת קיח.)
 כל המענג את השבת נותנין לו נחלה
 צלי מצרים וכו', ויאלו משיעבוד
 מלכות, כתיב הכא (ישעיה נח-יג)
 וקראת לשבת עונג וגו' והרכבתיך על
 צמתי הארץ, וכתיב התם (דברים לג-ט)
 ואתה על צמותימו תדרוך ע"כ. וכיון
 שישראל מצרים שמרו את השבת, על
 כן הגיע להם שכרם להנצל משיעבוד
 מלכות, ולקבל נחלה צלי מצרים. ולכן
 כאשר ראה פרעה שמתעורר זמן
 גאולתם, אמר פרעה תכבד העבודה
 על האנשים (שמות ה-ט), אל יהו
 משתעשעין ואל יהי נפישין ציוס השבת
 (שמו"ר ה-יח).

ודו"א מוסר השכל על גדול השפעת
 יום השבת, שיוכל על ידה
 לנאת מכל המצרים, ומעבירין ממנו
 עול מלכות שלא יהיה להם שליטה
 עליו ועל נכסיו. והאלשיך הק' (פ'
 תשא לא-יג) כתב, דלא אמרו כל
 המתענג בשבת וכו', אלל כל המענג
 את השבת, שהשבת מתענג ממנו,
 והוא מענג את השבת בתורה ותפלה
 ועבודה ה', ולא שמענג את עצמו זו
 ע"ש. (וכן כתב בחולדות יעקב יוסף פ'
 בהר, ובצני ישכר לשבת ט-ח).

ולאחר מכן הוא מתחיל להזמית. ומכל דבר שבעולם יש ללמוד ממנה מוסר השכל לעבודת ה', כי הלא העולם נברא בהתורה.

ידוע דרכי הנדיקים שנותנין שיריים ממאכלים להאנשים המסתופפים בצלם, ומחלקים כוס של ברכה וכדומה. ואחד מהעניינים שיש צוה הוא, שצאתערותא דלתתא איתער עובדא דלעילא, והם משפיעים ומכוונים ומתפללים צוה שגם מלמעלה יתעורר על האדם שפע של פרנסה, ואתה נותן להם את הכלל בעתם.

ובקור הדברים הוא צייטצ לב (פ') יירא על הפסוק ואקחה פת לחם וסעדו לצבם אחר תעצורו (יח-ה), ו"ל וכן דרך הנדיקים בעת שנותן אוכל להבאים בצל קורתו, מתפלל עבורם, כמו שהוא מרחם עליהם ונותן להם לאכול, כן ירחם ה' עליהם וימלא אסמיהם צר ומזון, וכל אשר יפנו יצליחו צשצתם צביתם וצלכתם צדרך, ואכילה שנותן להם הוא פועל דמיוני על העתיד, עיין רמב"ן (פ' לך) על הפסוק ויעצור אצרים (יג-ו), כי כאשר תלא מכה אל פועל דמיון תתקיים. וזהו שאמר ואקחה פת לחם וסעדו לצבם גם אחר תעצורו, שעל ידי זה ישפיע ה' לכם שפע פרנסה תמיד, כי

צהמצב שהוא נמצא, מוכן לו חלקו לעולם הבא, ולא ידח ממנו נדח, ועמך כולם נדיקים, כל אחד יש לו צבחו להיות עוד נדיק, לעולם לא מאחר גם כאשר הוא משוקע צדיוטא התחתונה. וכמו שכתב הרמב"ם (ה' תשובה ז-ד) אל ידמה אדם צעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הנדיקים מפני העונות והחטאות שעשה, אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאלו לא חטא מעולם. ולא עוד אלא ששכרו הרבה, שהרי טעם טעם החטא ופירש ממנו וכצב יצרו, אמרו חכמים (ברכות לד:), מקום צבעלי תשובה עומדין אין נדיקים גמורים יכולים לעמוד צו, כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם, מפני שהם כוצים יצרים יותר מהם וכו'. התשובה מקרבת את הרחוקים, חמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד ע"ש. ואם כן כולם יכולים להגיע למדריגת נדיק, ולא עוד, אלא גם יותר ממדריגת נדיק, ועמך כולם נדיקים.

ואנו רואים צפרי הארץ, שהקב"ה הטביע צטצע, כאשר זורעין חטה וכדומה, מתחלה הוא נעשה נרקצ עד שחזור כמעט לעפר, ולא נשאר צו כי אם קוסטא דחיותא,

השום, והרה"ק היה חפץ צדק, והטעים הדבר שהוא על דרך שאמרו (ברכות ג.) שנכנסו חכמי ישראל לדוד המלך ואומרים לו, אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה וכו', אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד. וסיפר עוד, כי פעם נתן לאיש אחד שום והיה רקוב, והראה אותו איש להרה"ק שקיבל פרי רקוב, ורצה להחזירו. שמק אליו ואמר לו, צטלן, הלא הרקוב נומח יותר טוב. ומאז נתעלה האיש לעשיר גדול. (מספר יפה שיחתן ח"ב עת.).

והנראה שזה בא ללמד להאדם עץ השדה, שכאשר צרבות הימים רואה עצמו נפקד ונרקב, אין לו תואר ולא הדר, ואומר לעצמו החתיינה עוד עצמות אלו. על כן הראה ה' צפרי הארץ, שכל זמן שנשאר עדיין על כל פנים קוסטא דחיותא בהפרי, לא נאצד שויותא, אלא יתכן לנמות ממנו כפכל וכפלי כפליים. והזוכה לעשות תשובה כראוי מאהבת ה', אז לא רק שנמחל לו חטאו, אלא זדונותיו נעשו לו לזכיות (יומא פו.), ובשעה אחת יוכל לקנות עולמו, והוא מנמיח באותה שעה שבעים שנים המלאים זכיות. ויסופר על הרה"ק מצאריטשוב ז"ע שאמר פעם לצעל עבירה שהוא מקנא אותו, ואמר על

על כן דייקא עצרתם על עצדכם לקבל שפע תמיד, לא בשביל פת לחם של עתה וכו'. וכמו כן אני אומר, מי שזיכה אותו ה' להרצין תורה ויראת שמים ללמד לתלמידים ולהדריכם בדרך ישרה, ככה יעשה ויצקש רחמים, כמו שהוא מרחם עליהם להשפיע להם באותו שעה מחכמתו ויראתו כפי השגתו, כמו כן יתן ה' חכמה ויראה בלכם תמיד בשבתם צדיכם וכו' ע"ש בארוכה.

ובמה הגדליקים היה לזרוק בשמחת תורה תפוחים, והקפידו אז שיהיה על ידי זריקה דייקא ולא צנתינה, ונראה שהטעם היה כדי להמשיך שפע באופן שלא ינטרך לפשוט יד ולקבל, אלא יזקו מן השמים שפע בלי שום פעולה ומעשה, עומד במקומו ומקבל מה שצריך. ועל דרך שאמר הכתוב (דברים נח-צ) ובאו עליך כל הצרכות האלה והשיגוך, ופירש בצדן עורא ובספורנו שם, ובאו שיבואו מעמם, והשיגוך, אף על פי שלא תשתדל אתה להשיגם עכ"ל.

והרה"ק ר' איציק'ל מפשעווארסק ז"ל היה רגיל לחלק שום צמוצאי שבת כסגולה לפרנסה. וסיפר הגה"צ רבי אלחנן האלפרן שליט"א מלונדון, שצראשית השנים היו חוטפים

המוצת, ועשה את חטאתך, תראה לתקן צוה את 'חטאתך' בחטא העגל (על דרך ועשה את נפרניה), ולא רק תיקון בעלמא שיתכפר החטא, אלא את 'עולתך', להעלות הזדונות לזכויות, שיהא נחשב לך הדבר הזה עוד לזכות.

והנה בקרבן אהרן אמר וכפר בעדך ובעד העם, ובכפרת העם לא

נאמר אלא וכפר בעדס. וכחצ בכלי יקר, כי כפרת אהרן הוא בעדס כפרת העם, כי בזמן שמנהיגי ישראל מתוקנים, אז כל העם מתוקנים, וקלקולם הוא אשמת העם כמו שנאמר (ויקרא ד ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. כי שגגת תלמוד עולה זדון, ובזמן שהוא חוטא גם בשגגה, אז שגגתו סבה לאשמת העם, שיאשמו גם במזיד, על כן כפרתו הוא כפרת כל העם ע"כ.

וזה מוסר השכל, שכאשר אדם חסוד העומד בראש העדה חוטא, כגון רב ודיין ומגיד שיעור וכו', שאחרים מציטים עליהם ולומדים ממעשיו, גם אם הוא שוגג בדבר, הוא נריך אחר כך כפרה גם עבור אשמת העם. וכמו כן האצות בצית שמחנכים צניהם, והצנים רואים תמיד מעשיהם והולכים בדרכיהם, כאשר יש בהם ירידה, הוא נאשם אחר כך גם על ירידת ציתו, כי

עמו, אני איני יכול לעבוד את ה' בשעה אחת רק עבודת שעה אחת, אבל כאשר אתה עושה תשובה מאהבה, בשעה אחת תוכל לקנות בהם שנים רבות. וזה נרמו צפרי הארץ, שהחטא הצריחה אינה אלא חטא אחת, והרקוב יוכל להצמיח הרבה יותר.

וזהו שאמר הכתוב, ועמך כולם נדיקים, כל אחד יוכל להגיע עוד למדריגת נדיק, גם כאשר הרבה לפשוע, ולעולם יירשו ארץ, יירשו המדה שאנו רואים בזרע הארץ, נר מטעי, שכל נטיעה בא מגרעין רקוב שלא נשאר בו רק קוסטא דחיותא, וזה יתבונן צמעשי ידי להתפאר, שכל אחד יתכן עוד להיות בן עולם הבא.

וזהו הענין צפרשתנו, ויאמר משה אל אהרן קרב אל המוצת ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם, ועשה את קרבן העם וכפר בעדס וגו' (ט-י). דהנה ה' אמר לאהרן, קח לך עגל בן צקר לחטאת (ט-ב), וצרשי להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל שעשה ע"כ. ואהרן היה צוש וירא לגשת, ובצעל הטורים כתב, שנראה לו המוצת כקרני השור צשציל חטא העגל. ואמר משה לאהרן קרב אל

עצירה שלו גוררת עצירה אצל המסתכלים עליהם, ולכן אמר אל אהרן, וכפר בעדך וגם בעד העם.

ואולי יש לומר באופן אחר קצת מה שזוהו ה' להציא עגל, על פי מה שכתב בחזרת משה (פ' צא מג.) לפרש הכתוב, ויאמר ה' אל משה ואהרן בארץ מצרים לאמר, החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, דברו אל כל עדת ישראל לאמר, צעשור לחדש הזה, ויקחו להם איש שה לצית אבות שה לצית (י"ג-א). ויש לדקדק דהוי ליה להתחיל דברו אל כל עדת ישראל החדש הזה לכם וגו' ויקחו להם איש שה וגו', ולמה הפסיק ציווי החדש הזה לכם וגו', ואחר כך נאמר דברו אל כל עדת ישראל ויקחו וגו'.

ויש לומר דידוע שישראל עצדו במצרים עבודה זרה, ולא שמעו אל משה מקול רוח (ו-י). ובמדרש רבה (ה-ו) שהיה קשה בעיניהם לפרוש מעבודת כוכבים. והיה ה' שולח להם אהרן הכהן, ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו (יחזקאל כ-ז), ראה מה כתיב, איש שקוצי עיניו לא השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו ע"כ. ואיתא ברמב"ן שכל מצרים בחדש

ניסן הקריבו קרבן למזלם של מצרים מזל טלה, שניסן מזל טלה, והנאמן אלהיהן של מצרים הן שנאמר (ח-כז) הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם. וישראל התערבו בגויים וילמדו מעשיהם, וכל שנה צוה החדש היו מקריבין למזל טלה. ואמר להם משה, משכו וקחו לכם לאן (י"ג-כא), משכו ידיכם מעבודה זרה, וקחו לכם לאן, שחטו אלהיהן של מצרים, ועשו הפסח (שמו"ר טו-ג).

והאיר ה' עליהם אור של תשובה, לשב אל ה' באמת ובתמים, ומהתבוננות בהנסיים והנפלאות שעשה ה' עבורם נתעוררו לשב מתוך אהבת ה', וזכו למדריגת תשובה מאהבה שזדונות נעשה להם כזכיות (יומא פו:), וכל מה שהקריבו בכל שנה ושנה לעבודה זרה, נהפך להם לזכות כאלו הקריבו אותם קרבן לשם ה'. ולפי זה לא היה זה להם חודש ראשון להקריב קרבנות לה', כי כבר מאז הקריבו לשם ה', שנחשב להם למפרע כאלו כבר עשו הפסח בכל שנה ושנה, שעל ידי ששבו עמה בתשובה מאהבה באותו מקום ובאותו זמן ובאותו דבר, נהפך חג של עבודה זרה לזכיות כאילו חגגוהו לשם ה'. אצל משה ואהרן שלא חטאו בעבודה זרה, להם היה חודש זה

העגל שעשית נחפכה לזכות, והוא עומד על המזבח לפניגור, ועל כן נראה לפניך שם קרני השור.

ובין שמדריגת צעל תשובה עדיפה ממדריגת דייק גמור, וכל שכן כאשר זכה כבר להפך החטא לזכות, שלא נשאר רושם עוד מהחטא אלא זכות. על כן להקרב העגל ציוס חינכו, נבחר אהרן הכהן דייקא, כי הוא עדיף לגבי קרבן זה ממשא רבינו, שהיה דייק גמור בחטא העגל, ואהרן בחי' צעל תשובה, שהפך החטא עוד לזכות.

ובזה נבוא לבאר, מה שהקימו את המשכן ושוב פקוהו בשבע ימי המלוואים, כי הכחוז אומר שבע יפול דייק וקס (משלי כד-טו). והענין הוא שאמרו חז"ל (סוכה נב.) שבע שמות יש לו ליצר הרע וכו' ע"ש. וכתב צמהרש"א כי היצר הרע יש לו שבעה מיני אופנים איך מפתה האדם ולוכדו ברשתו, והוא נקרא בשם לפי המעשה ההוא ע"ש. ובהיות כי אין אדם דייק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז-כ), והיצר הרע מכשיל האדם תמיד בתחבולה חדשה, ולכן שבע יפול דייק. אך מעלת ומדרגת הדייק הוא 'וקס', שאינו מתייאש מנפילה אלא קם מחדש, ואף על פי

ראשון. וזה ויאמר ה' אל משה ואהרן וגו', החדש הזה 'לכס' ראש חדשים, לכס דייקא, שאחם לא עצדו עצודה זרה, אם כן החדש הזה הוא ראש לכל הפסחים שתשטטו ולכל החגים שתחוגו, וראשון הוא 'לכס' לחדשי השנה. אמנם דברו אל כל עדת ישראל ויקחו להם איש שה לבית אבות, כי להם החדש הזה איננו עתה ראשון לכל הפסחים, שכבר שטטו הרבה כיואל צו, שקרבנות עצודה זרה שלהם יחשב כפסח וחג לה' עכדה"ק.

ובזו כן יש לומר באהרן שעשה את העגל, שאחר זה עשה תשובה מאהבה על מעשיו, ונעשה מחטא העגל קרבן לה', ומה שהיה עוד לחטא צני ישראל שעצדו להעגל, לאהרן היה זה עצמו לזכות כקרבן לה', ולכן באמת נבחר אהרן לכהונה להקרבנות הקרבנות, כי הוא אין לו עוד חלק בהחטא, שנחלה העגל לריח ניחוח לה'. ולכן ציוס השמיני קרא ה' לאהרן, ואמר לו קח לך עגל צן בקר, והקרב לפני ה', אללך אין העגל קטיגור, אלא נתעלה לקרבן ריח ניחוח לה'. וכאשר אהרן היה צוש וירא לגשת מפני שנראה לו המזבח קרני השור שציל חטא העגל, אמר לו משה למה אתה צוש, לכך נבחרת, כי

והחריצו, עד שצקופו צרא עולם של
 צר קיימא, להורות שכן הוא סדר
 העבודה, אי אפשר לצנות דבר
 בשלימות מתחלתו, ואין אדם עומד על
 דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן
 (גיטין מג.), והעולמות שנצרא בתחלה
 החריצו, ודין לא הניין לי, עד שצקופו
 צרא עולם שהיא קיימת.

ואם כן מפרשה זו של ציום השמיני
 אנו למדים גדול כח התשובה
 בשני אופנים, חדא, ממה שהקים
 המשכן, ושז פירקה, יום אחר יום,
 עד שנעשה לצר קיימא. שנית, ממה
 שנצחר אהרן להקרב העגל ולא משה
 שהיה צדיק גמור. ואמר משה לצני
 ישראל, זה הדבר אשר צוה ה', להקים
 ולפרוק המשכן, ואהרן יכנס לשמש
 ולא משה, דבר זה תעשו גם אתם,
 לא להתיימש מהירידות והנפילות, כי
 אחרית לאיש שלום, וצקופו וירא
 אליכם כבוד ה'.

שזו נופל אחר כך מקימתו, לא יפול
 רוחו, והוא קם שנית.

ועל זה מורה הקמת המשכן, אשר
 מלמד להאדם לעשות גם את
 עצמו למשכן ה', ועשו לי מקדש
 ושכנתי בתוכם (שמות כה-ט), בתוך כל
 אחד ואחד מישראל. וכמאמרם (סוטה
 יז.) איש ואשה שזכו שכינה שרויה
 ציניהם ע"ש. והיכל ה' המה (ירמיה
 ז-ד). על כן צוה ה' למשה, להקים
 ולפרוק את המשכן שזע פעמים, כי
 שזע יפול צדיק וקם, ולהורות לצני
 אדם כי כן הוא סדר העבודה,
 ירידת ועליות. והעיקר הוא שלא
 יתיימש מהנפילות, אלא ישכים בצוקר
 ויקים את המשכן שנית, יום אחר
 יום, עד שצקופו יזכה להקים המשכן
 על תלה.

ודבר זה הראה ה' גם בצנין
 העולם, שזנה עולמות

בסעודה שלישית פרשת שמיני תשייע לפ"ק

ציום השמיני, ותניא אותו היום היתה
 שמחה לפני הקצ"ה כיום שנצראו צו
 שמים וארץ, כתיב הכא ויהי ציום
 השמיני, וכתיב התם (צראשית א-ה) ויהי

ידידי ציום השמיני קרא משה לאהרן
 ולצניו וגו' (ט-א). בצגמרא
 (מגילה י:) כל מקום שנאמר ויהי אינו
 אלא לשון צער. ופריך והא כתיב ויהי

הק' כתב, דדברי המדרש סתומים וסתומים, וכי באותו יום מל אהתם משה, או באותו יום לזה על המילה ע"ש.

וּנְרָאָה דהנה ברש"י (במדבר ט-ה) כתב, פרשה שצראש הספר במדבר לא נאמרה עד אייר, וזו נאמרה בניסן, למדת שאין קדר מוקדם ומאוחר בתורה. ולמה לא פתח בזה מפני שהיא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד (עיין ספרי ט-ג) ע"כ. ובטעם שלא עשו במדבר פסח כי אם בשנה הראשונה, יש כמה טעמים בראשונים. א) בתוס' (קידושין לו: ד"ה הואיל) כתבו, שלא נתחייבו אלא אחר ירושה וישיבה, ובשנה ראשונה עשו על פי הדיבור. ב) עוד שם בתוס', דבאמת נתחייבו גם במדבר, ולא יכלו לעשות, לפי שהיו רובם ערלים, וכתיב (שמות יב-מח) כל ערל לא יאכל בו, והיינו גנותם. ומכל מקום אינם חוטאים במה שלא עשו אותם, דהא ערל אסור באכילת פסח. ואם תאמר למה לא מלו, לפי שלא נשבע להם רוח נפוגית כל ארבעים שנה שהיו במדבר לפי שהיו נופים וכו' ע"ש. (ועיין במקנה שם ציבור הדברים). ג) ברמב"ן על התורה (במדבר ט-א) הוסיף, שגם הנימולים

ערב ויהי בקר יום אחד. ומשני הא שכיב נדב ואציהוא ע"כ. ויש לומר עוד בזה, ולבאר גם כן מה שצדד תיבה 'ויהי', נרמז הנער שהיה שם, והשמחה כיום שנבראו בו שמים וארץ, ומשמע שיש קישור בין שני דברים אלו.

וַיִּדְבֹרֵן בפרשה, ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה' (ט-ו). ובמדרש רבה (במדבר יב-ח), לאינה וראינה צנות ציון במלך שלמה (שיר ג-יא), מדבר בעת ששרתה השכינה במשכן, לאינה וראינה כמה דתימא וירא כל העם וירונו (ט-כד), צנות ציון המצויינים לי במילה, שאלולי שהיו מהולין לא היו יכולין להביט בשכינה אלא נופלים היו וכו'. ויאמר משה זה הדבר, על המילה אמר להם, כמה דתימא (יהושע ה-ד) וזה הדבר אשר מל יהושע, אשר לזה ה' לעשות, לאברהם וכו'. אמר להם משה המילה לזה האלקים לעשות לו, אף אחס מי שיש צכס ערל ילא וימול עמנו וירא אליכם כבוד ה'. לכך אמר שלמה לאינה וראינה צנות ציון במלך שלמה, במלך שהוא חפץ בשלמים, כמה דתימא (בראשית יז-א) התהלך לפני והיה תמים, שהערלה מוס הוא בגוף עכ"ל. ובאור החיים

במדבר אלא בשנה השניה לצאתם ממצרים, וכל הארבעים שנה במדבר לא הקריבו עוד פסח. דבשלמא לשיטת התוספות שהיו נופים רק ממעשה המרגלים, אחי שפיר הא דהקריבו פסח ראשון במדבר, כיון דבניסן עדיין נשבה להם רוח נפויית עד מעשה המרגלים בחודש אב, אבל לרש"י שלא נשבה להם רוח נפויית משצעה עשר בתמוז בשנה הראשונה, אם כן היו בהם ערלים הרבה גם בשנה הראשונה, ומאי שנא שנה זו משאר השנים. [שוב ראיתי במהדורה בתרא שם שנתקשה בזה].

וְאֵלֵי יֵשׁ לֵאמֹר דָּאָם כִּי נֹוֹפִין הִיוּ יִשְׂרָאֵל אֲזִי, מִכֹּל מִקּוֹם מַלְכוּתָא דְאַרְעָא כְּעִין מַלְכוּתָא דְרַקִּיעַ (נרות נח). וְאֲנִי רֹאִים שְׂמֹלְךָ צִיּוֹם גְּנוּסִיא שְׁלוֹ וְיוֹם שְׂמַחְתּוֹ, הוּא עֹוֹבֵר עַל פְּשַׁע, וְכִמּוֹ שְׂמִינִי בְּפִרְעָה, צִיּוֹם הוֹלְדַת אֶת פִּרְעָה וְיַעֲשׂ מִשְׁתַּה לְכֹל עֲצִדּוֹ, וְיִשָּׂא אֶת רֹאשׁ שֶׁר הַמַּשְׁקִים וְגו' (בראשית מ-כ). וְכִמּוֹ כֵּן הַקְּצָה צִיּוֹם שֶׁהִיטָה שְׂמַחָה לְפָנָיו כִּיּוֹם שְׂנַבְרָאוּ צוֹ שְׁמַיִם וְאַרְצָה, וְיִרְדֶּה שְׂכִינְתּוֹ לְדוֹר בְּתַחְתּוּמִּים, צוֹ צִיּוֹם וְיִתֵּר עַל הַעֹנֵשׁ, וְהִיטָה אֲזִי יוֹם שֶׁל רִצּוֹן שְׁנַשֵּׁב צוֹ רֹחַ נְפֹוֹיִית בְּמִדְבָּר. וְמָה גַם שָׂצוּ צִיּוֹם הַקְּרִיב אֶהְרֵן עוֹלָה לְרֵאשׁוֹנָה, וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ 'נְפֹוֹנָה' (ויקרא א-יא),

במצרים לא יכלו לעשות הפסח, כי נולדו להם צניס ועצדים ולא יכלו למול אותם, ומילת זכריו ועצדיו מעכבת אותו מפסח ע"ש. וכן כתב הרמב"ן (יצמות ע"א: ד) בתוס' (יצמות ע"ב ד"ה משום) כתבו דכיון דלא אפשר למולם לא היתה מילת זכריו מעכבת כדאמר לעיל (ע"א). המול לו אמר רחמנא ואז יקרב וגו', ועשו פסחים, אבל לא עשו כתקן אלא אחד ע"כ. והיינו שלא יכלו לאכול יחד עם בני ציתם (עיין תוס' שם ע"א: ד"ה מאי).

וּבְגִמְרָא (יצמות ע"א:) ובמדבר מאי טעמא לא מהול וכו', ואיבעית אימא משום דלא נשיב להו רוח נפויית, דתניא כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח נפויית. מאי טעמא, משום דנופים היו ע"כ. וברש"י פירש דנופים היו, ממעשה העגל, ולא היה ראויים לאור נוגה ע"כ. ובתוספות כתבו, אמר רבינו יצחק ממעשה מרגלים, ולא כמו שפירש בקונטרס ממעשה העגל, שהרי מחל להם הקדוש ברוך הוא ואמר להם סלחתי, שאחר כך נעשה משכן והשרה שכינתו ביניהם ע"כ.

וְלִבְאֹרֶה יֵשׁ לַהֲעִיר, צִמָּה שְׂצִי יִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ פִּסְחָה

אמנם לשנה האחרת, הרי ניתוסף בשנה זו עוד כששים רבוא זכרים, שהרי אמרו חז"ל (מועד קטן ט.) בחנוכה המקדש צימי שלמה, וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה וגו' (מלכים א ח-טו), וטובי לב, שכל אחד ואחד נתעצרה אשתו בצן זכר ע"ש. ואם כן מכל שכן בהקמת המשכן היה כן, ובשנה ההוא עוד לא נשצ רוח הצפונית, ולא יכלו למול עמם, וממילא לא יכלו לעשות עוד את הפסח, וממילא לא הקריבו פסח אלא בשנה הראשונה.

והגה איתא בגמרא (כתובות ת.) דצקעות צרית מילה לא אמרינן שהשמהה צמעונו, דאית ליה צערא לינוקא ע"כ. ובהגהות מיימון (סוף ה' מילה ג-ד) כתב, דמטעם זה גם אין מצרכין שהחיינו, משום צערא דינוקא ע"כ. וכיון שאותו היום מלו ששים רבוא ילדים, היה אז צערא דינוקא, ולכן נאמר ויהי ציום השמיני, אין ויהי אלא לשון צער, היינו צערא דינוקא. ולכאורה הרי צמדצר לא מלו עמם, על כן נרמז כאן, שאותו היום היה שמחה לפניו כיום שנצראו צו שמים וארץ, ומגודל העת רצון נשיצ רוח צפונית, ושפיר יכלו למול עמם, ועל כן היה גם יום של צערא דינוקא. — ויש לומר דלכן הגגינה על

נתעורר צו זכות לרוח צפונית. ואמרו חז"ל (סוכה לו:) צמנות תנופה, מוליך ומציא כדי לעצור רוחות רעות, הרי לנו שכה התנופה משפיע על הרוחות לטובה, וגם אותו היום כתיב, ואת החזות ואת שוק הימין הניף אהרן תנופה לפני ה' (ט-כא), על כן השפיע עצודת אהרן להשיצ רוח צפונית, כדי שיוכלו ישראל למול, ויזכו להציט בהשכינה, וירא העם וירונו.

ובאשר הרגיש זאת משה שנושצ היום רוח צפונית, ואין כעת סכנה למול, ויאמר משה זה הדצר אשר צוה ה' תעשו, שכל הערלים ימולו עמם. ואם כי אחר כך נשארו עוד נזופים ולא נשצ להם עוד רוח צפונית צמדצר, מכל מקום אותו היום היה עת רצון, ויכלו למול את הערלים. וצאמת לא היה אז כמעט צית שלא יהא צו ולד ערל, שהרי אמרו חז"ל (שבת פט.) חמשה שמות יש לו להר סיני, מדצר פארן (צמדצר י-יב) וכו', שפרו ורצו עליו ישראל ע"כ. וצרש"י דכל אחד נתעצרה אשתו זכר צמנות שובו לכס לאהליכם (דברים ה-ו) ע"כ. ואם כן היו אז כששים רבוא ילדים ערלים, ומלו עמם אז הקריבו כל הקהל קרבן פסח ציום י"ד ניסן דהאי שחא.

הכהן גדול שזכה להתמנות זו, להיות עומד בראש עובדי צית ה' ולהכנס לפני ולפנים, אשר כל אדם לא יהיה באהל מועד, היינו משום שקידש וגידר עצמו באות ברית קודש שנחתם בצשרו, ולפי ערך קדושתו כן הוא גדולתו יותר מאחיו. והנה תיבת י"ד' במילואו, יו"ד דל"ת, עולה כמספר 'חותם'. וזה שאמר והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה, צמה זכה להיות גדול על אחיו, ומלא את ידו ללבוש את הבגדים, בשביל שהוא מילא את הי"ד, מספר חות"ם, שחותמו הוא בקדושה וטהרה, בזה הוא עומד גדול יותר על חצירו ודפח"ת. — וכיון שכעת נימולו רצות ישראל, בא אהרן לזרכס שיוכלו גם להלאה לשמור קדושתם, וישא אהרן את ידיו אל העם, שהגציה את הי"ד, למלאות אותם במילוי שעולה חות"ם, וזרכס שיזכו לשמור חותמם בטהרה, ולא יופגם.

וי"ש לומר בטעם שי"ד מלא עולה כמספר חות"ם, דיודע שצפגם הצרית יש ירידה בשפע הפרנסה, וכמו שנאמר (משלי ו-כו) בעד אשה זונה עד ככר לחם, וכתב צישמת משה (פ' מקץ) לפרש הכתוב, הכפירים שואגים לטרף ולצקש מא-ל אכלס (תהלים קד-כא), כי הכפירים היינו הנילוות מהקליפות שנצראים מפגם

ויקחו את אשר נזה משה (ט-ה), רביע, כי עד אז לא נשבו אלא שלש רוחות, ורוח לפונית היה נמנע, אבל כעת נשבו כל ארבע רוחות, גם רוח הצפונית, ומלו עצמם כולם.

וזדה שנאמר, זה הדבר אשר נזה ה' תעשו, היינו מנות מילה, וירא אליכם כבוד ה', דאיתא בתיקוני זוהר (מיקון ע' קלא). דעל מי שנימול שריא עליה שמא דהוי"ה, דתשכח ליה באילין תיבין מי יעלה לנו השמימה' (דברים ל-יג), ר"ת מילה וסו"ת הוי"ה ע"כ. (ועיין בצעל הטורים שם). וכן כתב שם (מיקון כז עו.) דמי שאינו פוגם צרית, שריא ציה באות צרית קודש, שם שד-י מלצר, ושם הוי"ה מלגאו ע"ש. ולכן כאשר נזה להם על המילה, אמר להם וירא אליכם כבוד הוי"ה, שעל ידי זה יתגלה עליהם שמא דקודשא צריך הוא. (ועיין בשמן ראש ח"י צפרשתו סה.).

ובזה נבא לבאר מה שאמר הכתוב, וישא אהרן את ידיו אל העם וזרכס, וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים (ט-כג), דהנה בצפר אמרי יצחק (פרשת אמור) פירש הכתוב שם, והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה, ומלא את ידו ללבוש את הבגדים (כא-י), כי גדולת

והעצה לזה להשמר בקדושה ולא להכשל, הוא רק בעמל ועסק התורה, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תכלין (קידושין ל:), ובקדושת התורה האדם נמנע מהחטא. וכמו כן גם כאשר נכשל בקדושת התורה יכולים לכפר על הכל, וכמאמרם (ויק"ר כה-ה) אם נכשל אדם בעצירה חייב מיתה צדי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים ע"ש. וזהו הרמו בפרשתנו, ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף (י-טז), כי שני השמות של היצר הרע הם ס"מ לילית, דכר ונוקבא, שעולה ביחד כמספר שע"ר, וכמו שנאמר צעשו, וישב ציוס ההוא עשו לדרכו שעיר"ה (בראשית לג-טז). וזהו ואת שעיר החטאת, החטאים הבאים מפיתוי היצר הנקרא שעיר"ה, על ידי לימוד ועסק בתורה, דרש דרש משה, והנה שורף, נשרף החטא ונמחה כליל, ואין להמקטרג שליטה על האדם.

הצריח, הם שואגים לטרף, שיתן להם פרנסתם, ולבקש מא-ל אכלם, של אותן בני אדם שבאדם ע"ש. ולכן לזכות לשפע של י"ד מלא', הוא על ידי קדושת ה'חותם'.

ומבואר שם ציטתה משה, דאיתא בתיקוני זוהר (שם) דבשומר הצריח שורה שם שד"י מלצר, ובאינו שומר הצריח, ומכל שכן בערל, שורה שם ס"מ מלצר ע"כ. והחילוק בין מנין שד"י למנין ס"מ הוא מנין ר"ד. וזהו שנאמר שם, ירד ירדנו בתחלה לשצר אוכל (בראשית מג-כ), שחפרנו וירדנו מנין ירד, בתחלה לשצר אוכל, מזה הוי תחלה וראשית לשאר דברים המעבדים שפע הפרנסה ע"ש. ואם כן כעת אשר נימולו בני ישראל, נשתנה להם השם ס"מ לשם שד"י, כמנין יר"ד. וזהו וישא אהרן את ידיו ויצרכם ויר"ד, שיתוסף עליהם שמות הקדושה שעולה יותר כמנין יר"ד, וכל זה השפיע להם מעשות החטאת והעולה והשלמים, אשר על ידם גרם עת רצון מלמעלה.

על הטוב יזכר
ידידינו החשובים שהשמחה במעונם
שנדברו להוצאת קונטרס הזה

* * *

הר"ר דוד אלחנן האפפמאן נ"ו
לרגל אירוסיו בנו החתן שלמה נ"ו
עב"ג בת הר"ר סיני ווייס נ"ו

* * *

הר"ר אהרן צבי עלבאגען נ"ו
לרגל הולדת נכדו למזל טוב
אצל בנו הר"ר יעקב קאפל נ"ו

* * *

הר"ר שלמה יוסף ראאב נ"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר שמואל דוד פישער נ"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר שמואל בנימין פאללאק נ"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר יוסף ניימאן נ"ו
לרגל הולדת בנו למזל טוב

* * *

הר"ר ישראל ווינגארטן נ"ו
לרגל היכנסו בנו לעול התורה והמצות